

مشروعیت زیارت

آیت الله رضا استادی

زیارت قبر پیامبر و فاطمه زهرا و امامان معصوم علیهم السلام برکات فراوانی دارد که از مهم‌ترین آنها برای ما شیعیان، تجدید پیمان با آن بزرگواران، برای پایداری در راه دین و پاسداری از احکام و مقررات دینی و عمل به دستورات الهی و پیروی هر چه بیشتر از آنان در همه شئون زندگی است.

زیارت معصومان علیهم السلام به اندازه‌ای ارجمند و پرارزش است که علامه مجلسی رضوان الله تعالی علیه می‌نویسد:

به مقتضای روایات و احادیث بی‌شمار، زیارت حضرت رسول و ائمه هدی صلوات الله علیهم از بزرگ‌ترین عبادت‌ها و شریف‌ترین اعمال نزدیک کننده به خدای تعالی است.

با این‌که از نظر ما شیعیان، امر بسیار روشن و آشکار است، اما در اثر شبهه‌افکنی‌های مخالفان و ناآگاهی برخی از مردم، سؤالاتی مطرح می‌شود که لازم است پاسخ

به مقتضای روایات و احادیث بی‌شمار، زیارت حضرت رسول و ائمه هدی صلوات الله علیهم از بزرگ‌ترین عبادت‌ها و شریف‌ترین اعمال نزدیک کننده به خدای تعالی است.

آنها داده شود تا پیروان مکتب اهل بیت علیهم السلام در راهی که در پیش دارند، گرفتار شبهه یا سستی نگردند.

گاهی پرسیده می‌شود (یا به عبارتی اشکال می‌شود) که اگر زیارت این همه آثار و برکات دارد و از نظر مدارک و منابع اسلامی کاری جایز بلکه مستحب و پر از ثواب و اثرگذار است، چرا خود رسول خدا و فاطمه زهرا و امامان علیهم السلام به زیارت نمی‌رفتند و این عبادت بزرگ و ارزشمند را انجام نمی‌دادند؟

در پاسخ این اشکال باید گفت: برخلاف این پندار نادرست، مدارکی که در کتاب‌های حدیثی و تاریخی شیعه و سنی موجود است، حکایت از این دارد که آن بزرگواران، بر زیارت اهتمام داشته و همگان را نیز بر ارزش آن واقف نموده و بر به‌جا آوردن آن دعوت کرده‌اند. آنها در تمام امور زندگی، الگو و سرمشق ما هستند و ما موظف به پیروی از آنان، برای رسیدن به سعادت دنیا و آخرت هستیم. اینک به تعدادی از این احادیث اشاره می‌کنیم:

۱. در کتاب «سنن ترمذی» که از معتبرترین کتاب‌های حدیثی اهل سنت است آمده: **«زار النبی (صلی الله علیه وآله) قبر امه...»**؛ رسول خدا(ص) قبر مادر بزرگوارش را که در بیرون مدینه، در منطقه‌ای به نام «ابواء» قرار دارد، زیارت کرد.
۲. عثمان بن مظعون که یکی از اصحاب نیک و مورد علاقه آن حضرت بود، در مدینه از دنیا رفت و او اول کس از مهاجران بود که در قبرستان بقیع به خاک سپرده شد. صاحب کتاب «استیعاب» که از دانشمندان سده پنجم هجری است می‌نویسد: **«کان رسول الله (صلی الله علیه وآله) یزور قبره»**؛ رسول خدا(ص) به زیارت قبر او می‌رفت و مرقد او را از نزدیک مکرراً زیارت می‌کرد.
۳. در کتاب «مستدرک» حاکم نیشابوری که از محدثان سده چهارم هجری است روایت شده:

«ان النبی (صلی الله علیه و آله) زار قبور الشهداء بأحد فقال ... من زارهم وسلّم علیهم الی یوم القیامة ردّوا علیه»؛ پیامبر گرامی اسلام(ص) قبر شهدای احد را در منطقه احد، از نزدیک زیارت کرد و فرمود: هر که به زیارت آنان برود و بر آنان سلام کند، آنها تا قیامت جواب سلام او را می‌دهند (زیرا شهدا زنده‌اند و قرآن فرموده است «بل احياء عند ربهم یرزقون»).

۴. محمد بن سعد واقدی، از مورخان و محدثان سده سوم در کتاب «طبقات» خود نقل می‌کند:

«ان فاطمة بنت رسول الله (صلی الله علیه و آله) كانت تزور قبر حمزة...»؛ فاطمه،

مدارکی که در کتاب‌های حدیثی و تاریخی شیعه و سنی موجود است، حکایت از این دارد که آن بزرگواران، بر زیارت اهتمام داشته و همگان را نیز بر ارزش آن واقف نموده و بر به‌جا آوردن آن دعوت کرده‌اند.

دختر گرامی حضرت رسول(ص) قبر حضرت حمزه را زیارت می‌کرد... .
این چهار روایت، از کتاب‌های قدیمی اهل سنت نقل شد و باقی روایات، از کتاب‌های حدیثی معتبر شیعه نقل می‌شود:

۵. در کتاب بسیار ارزشمند «احادیث اهل البیت عن طرق اهل السنة» روایت شده:

«ان امیر المؤمنین علیاً(علیه السلام) کان یزور قبر النبی(صلی الله علیه وآله) و قبر فاطمه(علیها السلام) فی کل اسبوع مرّة...»؛ امیرمؤمنان(ع) هفته‌ای یک بار

قبر رسول خدا(ص) و قبر حضرت فاطمه زهرا(س) را زیارت می‌کرد.
۶. در کتاب «وسائل الشیعه» شیخ حرّ عاملی(رضوان الله تعالی علیه) که قبرش در صحن مقدس حضرت امام رضا(ع) زیارتگاه اهل ایمان است آمده:

«ان الحسن بن علی(علیه السلام) کان یزور قبر الحسن فی کل عشیة جمعة»؛
امام حسین(ع) هر شب جمعه، قبر برادرش امام حسن(ع) را در قبرستان بقیع زیارت می‌کرد.

۷. امام سجاد(ع) در سفری به عراق، در کنار قبر امیرمؤمنان(ع) که در آن زمان هنوز پنهان بود، به یکی از اصحابشان فرمودند:

«هذا قبر جدی علی بن ابی طالب(علیه السلام) ثم زاره بزیارة...»؛ این قبر جدم علی بن ابی طالب است؛ آن‌گاه آن حضرت را با زیارت‌نامه‌ای زیارت کرد.

۸. در کتاب بسیار مهم و قدیمی شیعه به نام «کامل الزیارات» ابن قولویه که قبر او در حرم کاظمین و قبر پدر او در قم، در کنار قبرستان معروف به شیخان مزار مؤمنان است آمده:

«عن علی بن موسی قال حدثنی ابي موسى بن جعفر عن ابيه جعفر(علیه السلام) قال:

زار زین العابدین علی بن الحسین قبر امیر المؤمنین علی بن ابی طالب(علیه السلام) و وقف علی القبر فبکی ثم قال: السلام علیک یا امیر المؤمنین...»؛ امام رضا(ع) از پدرش امام کاظم(ع) و او از پدرش امام صادق(ع) نقل می‌کند که فرمود: امام زین‌العابدین(ع) به

زیارت قبر امیرمؤمنان(ع) رفت و بر سر قبر ایستاد و زیارت‌نامه خواند.

۹. در کتاب «المزار الکبیر» ابن مشهدی که از علمای سده ششم شیعه است آمده: در سفر امام صادق(ع) به عراق که یکی از اصحاب آن حضرت همراهش بود، در نجف با اشاره به مرقد مبارک امیرمؤمنان(ع) فرمود:

«هذا حرم جدی امیر المؤمنین ... ثم قال السلام علیک»؛ این حرم جدم امیرمؤمنان است و سپس با خواندن زیارت‌نامه‌ای حضرت امیر را زیارت کرد.

در کتاب «المزار الکبیر» ابن مشهدی که از علمای سده ششم شیعه است آمده: در سفر امام صادق(ع) به عراق که یکی از اصحاب آن حضرت همراهش بود، در نجف با اشاره به مرقد مبارک امیرمؤمنان(ع) فرمود: «هذا حرم جدی امیر المؤمنین... ثم قال السلام علیک»؛ این حرم جدم امیرمؤمنان است و سپس با خواندن زیارت‌نامه‌ای حضرت امیر را زیارت کرد.

۱۰. در کتاب «کافی» ثقة الاسلام کلینی آمده: یکی از اصحاب گفته است: در مدینه در حرم نبوی، خدمت حضرت امام موسی کاظم(ع) رسیدم که چند نفر همراه ایشان بودند؛ حضرت جلو رفت و فرمود:

«السلام علیک یا ابة...» ای پدر! سلام بر تو، و با گفتن جملاتی، رسول خدا(ص) را زیارت کرد.

۱۱. در کتاب «عیون اخبار الرضا» تألیف شیخ صدوق، از علمای سده چهارم که قبر شریفش در نزدیکی بارگاه حضرت عبدالعظیم حسنی در شهر ری زیارتگاه شیعیان است، آمده: هنگامی که مأمون عباسی خواست حضرت امام رضا(ع) را به خراسان ببرد، حضرت وارد مسجد الرسول شد و قبر جدش رسول خدا(ص) را زیارت کرد و با او وداع نمود.

۱۲. اکنون هم که دوران امامت حضرت ولی عصر(عج) است، طبق قرائن، آن بزرگوار به زیارت قبور اجداد بزرگوارش مشرف می‌شود که امیدواریم در کنار آن مراقد نورانی، دعای خیر حضرتش نصیب ما و همه دوستان و شیعیانش گردد.

این بود چند حدیث از صدها روایت که درباره زیارت معصومان علیهم السلام در کتاب‌های علمای شیعه و سنی نقل شده است. ویژگی این احادیث و امثال آنها این است که حضرات معصومین علیهم السلام عملاً به زیارت معصومان دیگر رفته و از این راه مشروعیت و استجاب و مطلوبیت این عمل را اثبات کرده‌اند.

و چون به حکم حدیث تقلین اقوال و افعال اهل بیت رسول خدا علیهم السلام برای همه مسلمانان حجت است، هیچ کس نمی‌تواند منکر مشروعیت زیارت شود و خوشبختانه اهل سنت هم به پیروی از علما و کتاب‌ها و احادیثی که در آنها نقل شده، مانند ما شیعیان زیارت را مشروع و مطلوب دانسته و به آن اهمیت فراوان می‌دهند. آن گروه اندکی هم که به سبب ناآگاهی یا تعصب زیارت را بدعت می‌دانند، سخت در اشتباهند، که از خداوند هدایت آنها را خواستاریم.

همان‌گونه که در آغاز مقاله عرض شد، از مهم‌ترین آثار زیارت رسول خدا(ص) و فاطمه زهرا و ائمه هدی علیهم السلام تجدید پیمان با آن بزرگواران است که نقش به‌سزایی در رفتار و کردار زائر دارد.

در پایان یادآور می‌شوم روایاتی که نقل شد، همه از جلد اول کتاب «موسوعة زیارات المعصومین» بود که علاقه‌مندان به این‌گونه بحث‌ها می‌توانند با مراجعه به آن اثر بسیار ارزشمند، استفاده کامل ببرند.